

Кобець Микола Вікторович,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІООБЛАДНАННЯ (РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ) ЯК МЕТОД СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ ТА ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВОГО ЗАХОДУ З РОЗШУКУ ОСІБ

Нині все частіше люди користуються результатами науково-технічного прогресу без яких важко уявити своє повсякденне життя. Все більшої популярності набувають засоби мобільного радіозв'язку як в повсякденній діяльності, так і для виконання ділової роботи, що може бути предметом злочину. Особи, що вчиняють кримінальні правопорушення у своїй протиправній діяльності також використовують засоби мобільного зв'язку та інші радіовипромінювальні пристрої. Тому для встановлення місцезнаходження предмета злочину (вкраденого стільникового радіотелефону) чи розшукуемого особи, зокрема підозрюваного, обвинуваченого тощо правоохоронці найчастіше застосовують такий метод розшуку як установа місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу).

Установа місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) вважається одним із негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-технічних заходів, яке застосовується працівниками правоохоронних органів під час виявлення та розслідування кримінальних правопорушень.

Проведення цього заходу забезпечує отримання даних, що сприятимуть оперативному розшуку особи, підозрюваної або причетної до вчинення кримінального правопорушення, за рахунок установа місцезнаходження кінцевого обладнання рухомого (мобільного) електрозв'язку, тобто його стільникового радіотелефону. Цей захід забезпечує можливість установа місцезнаходження у визначений проміжок часу радіоелектронних засобів та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах постачальника електронних комунікаційних послуг (оператора, провайдера) рухомого (мобільного) зв'язку, що належать або використовувались особами, які можуть бути причетними до вчинення кримінального правопорушення, визнані потерпілими або свідками, або поточні координати такого радіоелектронного засобу у просторі і часі.

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) статтею 268 розглядає установа місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) як різновид негласних

слідчих (розшукових) дій, який полягає у застосуванні технічних засобів для отримання від мережевої інфраструктури або мобільного кінцевого (термінального) обладнання відомостей про місцезнаходження мобільного кінцевого (термінального) обладнання (точки його підключення до мережі), а в мережі фіксованого зв'язку – даних про фізичну адресу кінцевого пункту мережі, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії можливо встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження [1].

Закон України «Про електронні комунікації» пунктом 95 статті 2 надає поняття терміну радіобладнання (радіоелектронний засіб) як «електричний або електронний виріб, що призначений для випромінювання та/або приймання радіохвиль з метою радіозв'язку та/або радіовизначення або укомплектований додатковим пристроєм, призначеним для випромінювання та/або приймання радіохвиль з метою радіозв'язку та/або радіовизначення» [3].

Проаналізувавши ринок радіотехніки, слід зазначити, що всі радіоелектронні засоби, що працюють в мережах стільникового радіозв'язку ми можемо розділити на такі групи:

- 1) стільникові радіотелефони, планшети;
- 2) модеми, роутери, шлюзи тощо;
- 3) трекери, відслідковуючі пристрої тощо;
- 4) датчики сигналізації, системи управління, що працюють в

мережах стільникового радіозв'язку тощо;

У загальному розумінні установа місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу) полягає в застосуванні технічного обладнання для місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу), у тому числі мобільного терміналу, систем електрозв'язку та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах постачальника електронних комунікаційних послуг (оператора, провайдера) рухомого (мобільного) електрозв'язку, тобто стільникового радіотелефону стандарту GSM (2G – 4G), UMTS, HSDPA та WiMAX, LTE модемів, що забезпечують доступ до мережі Інтернет радіоканалом, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах постачальника електронних комунікаційних послуг (оператора, провайдера) рухомого (мобільного) електрозв'язку, тощо, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження, а саме:

місцезнаходження у певний час або проміжок часу до, під час або після вчинення злочину в конкретному місці радіоелектронних засобів, та інших радіовипромінювальних, активованих у мережах постачальника електронних комунікаційних послуг (оператора, провайдера) рухомого (мобільного) електрозв'язку, що належать та

(або) були у користуванні у цей час у осіб, які можуть бути причетними до вчинення кримінального правопорушення, свідків, потерпілого тощо;

у реальному часі (в режимі on-line) місцезнаходження радіоелектронних засобів, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах постачальника електронних комунікаційних послуг (оператора, провайдера) рухомого (мобільного) електрозв'язку, що належать та (або) знаходяться у користуванні у осіб, які можуть бути причетними до вчинення кримінального правопорушення.

Відповідно статті 250 КПК України та пункту 1.14 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженої наказом ГПУ, МВС, СБУ, АДПС, МФ, МЮ України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) у межах кримінального провадження проводиться незалежно від тяжкості злочину [4].

Установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу), відповідно до статті 268 КПК України [1], здійснюється за ухвалою слідчого судді, постановленої за клопотанням слідчого (відповідно до статті 300 КПК України – дізнавача [1]) або керівника оперативного підрозділу, погодженого з прокурором, з подальшим направленням до оперативно-технічного підрозділу відповідного завдання, у якому обов'язково зазначається ідентифікаційні ознаки, за якими можна ідентифікувати абонента спостереження, електронну комунікаційну мережу та кінцеве (термінальне) обладнання.

Для ефективного проведення заходу з установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) необхідно визначити регіон (область, район, місто) місцезнаходження мобільного терміналу (стільникового радіотелефону) та ідентифікаційні ознаки цього мобільного терміналу.

У зв'язку з цим слід розглядати клопотання про надання тимчасового доступу до документів для отримання інформації, що знаходиться в постачальника електронних комунікаційних послуг (оператора, провайдера), про конкретного абонента, зв'язок, надання електронних комунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, змісту, маршруту передавання тощо (трафік), з урахуванням певного місця або території та маршруту можливого руху особи (моніторинг) (далі – інформація про зв'язок).

Тимчасовий доступ до інформації про зв'язок відповідно вимог частини 2 статті 159 КПК України [1] та частини 2 статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» здійснюється за ухвалою слідчого судді, суду [5].

На відміну від установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) тимчасовий доступ до інформації про

зв'язок, є заходом забезпечення кримінального провадження, а не негласною слідчою (розшуковою) дією, і відповідно до листа Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 № 223-559/0/4-13 «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» [2] дозвіл надається слідчим суддею суду першої інстанції, при цьому відомості щодо таких дій не становлять державної таємниці. Це пов'язано з тим, що тимчасовий доступ надається до документів, що містять інформацію про зв'язок, абонента, надання електронних комунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо і не дають можливості втручатись у приватне спілкування, тобто отримати доступ до змісту інформації, що передається. У главі 15 КПК України [1] передбачено отримання сторонами кримінального провадження інформації про зв'язок, що відбувся в минулому (постфактум), у тому числі про місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) у певний день та час.

Постачальник електронних комунікаційних послуг та/або мереж, відповідно до статті 121 Закону України «Про електронні комунікації», повинен забезпечити можливість підключення технічних засобів в точці для такого доступу в електронній комунікаційній мережі, визначеній постачальником електронних комунікаційних мереж та/або послуг [3]. Постачальник електронних комунікаційних послуг зобов'язаний зберігати записи про надані електронні комунікаційні послуги протягом строку позовної давності, визначеного законом, та надавати інформацію про надані електронні комунікаційні послуги в порядку, встановленому законом.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI.

2. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження : лист Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 № 223-559/0/4-13.

3. Про електронні комунікації : Закон України від 16 грудня 2020 р. № 1089-IX.

4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ ГПУ, МВС, СБУ, АДПС, МФ, МЮ України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

5. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135–ХІІ // ВВРУ, 1992. № 22. Ст. 303.

6. Спеціальна техніка: основні поняття, терміни та визначення : навчальний посібник / М.В. Кобець, Б.В. Жуков, П.П. Артеменко. Київ : Аванпост-Прим, 2013. 192 с.

Копча Василь Васильович,

професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доктор юридичних наук, професор

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В РІШЕННЯХ СУДУ В ПОРІВНЯННІ З УГОРЩИНОЮ

Дану тему, слід акцентувати увагу на низці рішень Конституційного Суду Угорщини, в яких найбільш рельєфно проявляються його юридичні позиції в сфері захисту громадян.

Правове рішення про скасування смертної кари (1990). В одній із перших справ Конституційний Суд Угорщини продемонстрував досконалий стиль обґрунтування та розуміння прав людини, скасувавши смертну кару як вид кримінального покарання. Судом було указано, що положення Кримінального кодексу, що стосуються смертної кари, та цитовані відповідні норми суперечать забороні обмеження суттєвого змісту права на життя та гідність людини. Дані положення, що стосуються позбавлення життя та гідності людини смертною карою, не тільки накладають обмеження на суттєвий сенс основного права на життя та гідність людини, але й дозволяють повністю та неоправно ліквідувати життя та гідність людини чи право забезпечити це (підкреслення автора). Тому Конституційний Суд встановив неконституційність цих положень.

За даним напрямом аргументуючи дану позицію, Конституційний Суд вважав за необхідне зазначити, зокрема, наступні аргументи. Перше, ним було указано: що життя людини та гідність людини утворюють нерозривну єдність і мають більшу цінність, ніж будь-що інше. Права на життя людини та гідність людини утворюють неподільне і нестримне основне право, яке є джерелом та умовою кількох додаткових основних прав. Однак як Конституційна держава регулює основні права, що впливають з єдності людського життя та гідності з огляду на відповідні міжнародні договори та основні правові принципи в служінні державним та приватним інтересам, визначеним Конституцією. Права на життя і гідність людини як абсолютна цінність створюють обмеження на кримінальну юрисдикцію держави»